

دانشنامه

و

امور پیش خط تحریر ہے

مجموعہ قواعد خط تیسری نسبتعلیق

مفردات، ترکیبات، کرسی بندی، کشیدہا و...

بضمیمہ دست مشق

سید محمدی مسعود

فهرست مطالب:

۱۶...؟ در چه مدتی خط تحریری آموخته می شود؟	۷..... مفه
۲۰...؟ آیا خط تحریری اندازه خاصی دارد؟	۷..... فواید خوش خطی
۲۰...؟ آیا چپ دستی مانع از خوشنویسی است؟	۹..... ویژگیهای کتاب
۲۱..... تجربه با	۱۱..... خوشنویس در کلام بزرگان
۲۲..... توصیه با	۱۲..... آشنایی با انواع خطوط اسلامی
	۱۴..... در مایل مورد نیاز در خط تحریری
بخش اول:	
۲۳..... آموزش حروف و مفردات	۱۴..... فاصله چشم تا صفحه کاغذ
۲۵..... حرف الف	۱۵..... طریقه صحیح نشستن
۲۷..... حرف پ پ	۱۵..... طریقه قلم بدست گرفتن
۳۴..... حرف ی ی	۱۶..... میزان فشار بر قلم
۳۸..... حرف د د	۱۷..... پاسخ به چند پرسش
۴۰..... حرف ز ز	۱۷..... آیا خوشخطی ذاتی است یا اکتسابی؟
۴۲..... حرف س س	۱۸..... کدام نوع خط برای تحریر مناسبتر است؟
۴۹..... حرف ص ص	۱۸..... آیا خط شکسته را مستقلاً میتوان آموخت؟
۵۲..... حرف ط ط	۱۸..... آیا فرآیند خط تحریری نیازمند تاساختن است؟
۵۴..... حرف ع ع	۱۹..... آیا خط درشت در خط تحریری تأثیر دارد؟

۹۷	اصول اول: مفردات	۵۷	حرف ف
۹۷	نکل مفردات	۶۰	حرف ق
۹۸	تائب در مفردات	۶۱	حرف گ
۹۹	اندازه مفردات	۶۷	حرف ل
۱۰۰	معیار اندازه گیری مفردات در خط تحریر	۷۱	حرف م
۱۰۱	اصول دوم: کمرے	۷۵	حرف ن
۱۰۱	جایگاه مفردات در خط زمینہ	۷۷	حرف و
۱۰۳	جایگاه حروف در خط زمینہ	۷۸	حرف ہ
۱۰۴	اصول سوم: ترکیب	۸۲	حرف ی
۱۰۴	فاصلہ مفردات از ہم	۸۵	نقطہ
۱۰۵	سوار شدن بعضی مفردات و فواید آن	۸۵	فاصلہ نقطہ با مفردات
۱۰۹	صعود آہستہ بہ سطر	۸۶	چگونگی تحریر دندانہ های مموالے
۱۱۰	استفادہ از کشیدہ در سطر	۸۹	قانون کلی دندانہ ہا
۱۱۰	فواید کشیدہ در سطر	۹۰	چگونگی تحریر سہ شہای مموالے
۱۱۲	نکتہ های مهم در مورد کشیدہ	۹۲	نستین و طبیعت
۱۱۴	قانون کشیدہ ہا		بخش دوم:
۱۱۴	تعریف و فائدہ کشیدہ	۹۵	آموزش ترکیب و کرسی و ملحات آنها
۱۱۴	حروف الفبا از جهت قابلیت کشش	۹۷	اصول قواعد خط تحریری

۱۳۸	تسن نویسی	۱۱۶	انواع کشیدہ ہا
۱۳۹	کادربندی و ضوابط	۱۱۶	کشیدہ های ذائبے و عارضی
۱۳۹	شکل کلے کادر	۱۱۸	کشیدہ های تحت و مدد
۱۴۰	فاصلہ بین خط	۱۱۹	کشیدہ های جدا متصل
۱۴۰	فاصلہ خط از اطراف کادر	۱۱۹	کشیدہ های نیم مد و تمام مد
۱۴۲	دو شیوہ در تسن نویسی	۱۲۰	کشیدہ های غلط
۱۴۴	شعر نویسی	۱۲۱	حروفی که کشیدن آنها غلط است
۱۴۴	قواعد عمومی شعر نویسی	۱۲۲	حروفی که اتصال کشیدہ بہ آنها غلط است
۱۴۵	قالب ہا و شیوہ ہا	۱۲۵	کشیدہ های صحیح
۱۴۵	سادہ نویسی	۱۲۶	اولویت در کشیدہ ہا
۱۴۶	برابر نویسی	۱۲۷	مراصل انتخاب کشیدہ
۱۴۷	پلہ کان نویسی	۱۲۸	علاک و معیار اولویت
۱۴۸	چلیپا نویسی	۱۲۸	بیان اولویت ہا
۱۵۰	کتابی نویسی	۱۳۳	چند نکتہ در اولویت ہا
۱۵۳	متنوع نویسی		بخش سوم :
۱۵۵	آزاد نویسی	۱۳۵	مطرنویسی و تسن نویسی و شعر نویسی
۱۵۸	سیاہ شق	۱۳۷	مطرنویسی
۱۵۹	شعر در میان تسن	۱۳۷	دو مطری

آشنایی با انواع خطوط

خطوط کتبی اسلامی معروف و متداول در عصر حاضر چهار نوع است .

۱- نستعلیق ۲- سبک نستعلیق ۳- ثلث ۴- نسخ

۱- نستعلیق : این خط زیبا محصول ذوق سرشار بهرمنزنان ایرانی است که از دو خط نسخ و ثلثین پدید آمدند در قرون متبادی اهل کمال بودند تا اینکه در نیمه دوم قرن ششم هجری میرعلی تبریزی اصول و قواعدی را برای آن وضع نمود و میرعماد حسنی در قرن دهم آنرا کمال بخشید و میرزا محمد رضا کلمه در قرن دهم یکی جدید را در این خط بنا نهاد که تا امروز پویا و بالنده است . از اساتید برجسته معاصر در این خط استاد غلام حسین امیرخانی است . خط نستعلیق را بنحاطر زیبایی و ظرافت فوق العاده اش به عروس خطوط اسلامی ملقب نموده اند . این خط زیبا بیشتر برای کارهای ادارتی و عداده بر متون فارسی ، متون عربی و با این خط تحریر میشود . کتاب حاضر برای آموزش خط تحریری نستعلیق تألیف گردیده است .

۲- سبک نستعلیق : از آنجا که خط نستعلیق برای تحریر نامه ها و مکاتبات مشکل و کند مینمود ، لذا در قرن یازدهم هجری خط سبک نستعلیق بدست مرتضی قلیخان شاملو و به مقصود سرعت و سهولت در نویسنده گی از خط نستعلیق استخراج گردید و میرزا شفیعها سمرانی آنرا استحکام بخشید در قرن دوازدهم درویش عبدالحمید طالقانی آنرا کمالی تام بخشید . متون فارسی و عربی با این خط نوشته میشود ، قرأت این خط بخاطر سبک گویاییش برای عاده مردم سخت یا غیر ممکن است ، لذا خط سبک کمال امروز صرفاً جنبه هنری داشته و برای خواص است ، از اساتید معاصر این خط استاد پیدرنگی حواری است .

نمونه خط نستعلیق

نمونه خط شکسته نستعلیق :

مث : خط مث در اوایل قرن سوم هجری بدست محمد بن علی ابن مفصله ابداع گردیده است و یا قوت مستعصمی در قرن هفتم و با اینفر میرزا در قرن نهم آنرا تکمال بخشیدند. این خط که آنرا ام المخطوط نامیده اند از انواع خط عربی است که عمدتاً در کتبه های مساجد و بنا های هند، سبکی در کاشیکاریها استفاده میشود، نوشتن متون فارسی با این خط زیبا نیست. از اساتید برجسته این خط در قرن اخیر در کشور ترکیه دولت عثمانیها ظهور پیدا کردند. از اساتید برجسته معاصر در این خط استاد سید محمد حسینی مؤید قمی است.

اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي مِنْ رِزْقِي حَافِيًا

نمونه خط مث :

سنخ : مبدع این خط محمد ابن عبد ابن مفصله ایرانی است در اوایل قرن سوم هجری در این خط آنرا تکمال بخشیدند یا قوت مستعصمی در قرن هفتم بر زیبایی آن افزود و میرزا احمد نیری در قرن دوازدهم آنرا بغایت کامل نمود. خط سنخ اختصاص به متون عربی دارد و کلام اسجد سجده و دعیه با این خط نوشته میشود. نوشتن متون فارسی با این خط چندان زیبا نمی باشد. این خط بسیار در ایران خوانا است و خطی است امروزی برگرفته از این خط است. از اساتید معاصر این خط استاد عبدالحامد صمدی است.

مَنْ فَعَلَ الشَّرَّ فَعَلَ لِنَفْسِهِ اَعْتَدِي

نمونه خط سنخ :